

Лазарев Н.Е., Нефедченко О.И.
ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ ПОДГОТОВКА БУДУЩЕГО ПЕДАГОГА
С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ТЕХНОЛОГИЙ ЭВРИСТИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ

В статье на основе результатов теоретико-экспериментального исследования раскрываются возможности технологий эвристического образования, которые эффективно способствуют достижению цели профессиональной подготовки современного педагога – мастера и творца. Рассматриваются разработанные и испытанные авторами эвристические технологии для формирования прочного фундамента теоретических знаний, совершенствования самостоятельной работы и педагогической практики, для создания будущими учителями в процессе конструктивной и креативной деятельности значимых профессионально-творческих образовательных продуктов – основного показателя творческой самореализации.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, будущий педагог, эвристическое образование, творческая самореализация, технологии эвристического образования, самостоятельная работа, конструктивная и креативная деятельность, профессионально-творческий образовательный продукт.

Lazarev M.O., Nefedchenko O.I.
PROFESSIONAL TRAINING OF THE FUTURE PEDAGOGUE WITH THE APPLICATION
OF HEURISTIC EDUCATIONAL TECHNOLOGIES

The purpose of the professional training of the educator (teacher, instructor, mentor) is considered by the authors as creating the conditions for achieving him the necessary and sufficient level of creative self-realization of the main professional qualities. Among them, the professional and creative value properties of a specialist should be decisive: his steady orientation to individual and group creative activity, possession of the main techniques of cognitive-creative (heuristic) activity, developed skills of dialogue cooperation, the ability to carry out research and search, constructive and creative professional activity. This goal can not be implemented within the traditional – authoritarian, reproductive, antididlogic – educational system. Therefore, heuristic education (Socrates, Plato, N. Barbalis, K. Rogers, A. Maslow, P. Freire, P. Kopnin, V. Andreev, N. Guzii, B. Korotyayev, A. Khutorskoy and others), well known, but not enough realized is coming. In the article on the basis of the results of the theoretical and experimental study, the possibilities of ideas and techniques of heuristic education are revealed. Their correct application in the conditions of modern university contributes effectively to the goal of modern teacher training – the master and creator. The heuristic techniques, created and tested by the authors in the professional training of teachers are considered. They are "lectures of direct action" to create a strong foundation of theoretical knowledge already at the stage of their initial development; colloquiums of co-creation "teacher – microgroup of students" (for operative deepening, complementing and personal transformation of the newly created theoretical basis of the training module); heuristic ways to improve students' independent work, seminars and practical classes; pedagogical practices as design-research studios of teacher-masters and future teachers. All these techniques are aimed at creating the professional creative educational product.

Key words: professional training, future pedagogue, heuristic education, creative self-realization, technologies of heuristic education, lectures of direct action, independent work, constructive and creative activity, professional-creative educational product.

Подано до редакції 16.12.2018.

УДК 616-051-047.22

© 2018

Мосейчук А.Р.

ДОСЛІДНИЦЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ФЕЛЬДШЕРІВ
ТА ШЛЯХИ ЇЇ ФОРМУВАННЯ

У статті розглядається проблема формування дослідницької компетентності майбутніх фельдшерів; схарактеризовано структуру цієї компетентності, педагогічні умови її формування (усвідомлення на рівні переконань взаємозумовленості дослідницької компетентності та успішної професійної діяльності; насичення дослідного компонента змісту біологічних дисциплін дослідницькими завданнями професійного спрямування; занурення майбутніх фельдшерів в активну позанавчальну проектно-дослідницьку діяльність). Представлено зміст експериментальної методики та результати її апробації.

Ключові слова: майбутні фельдшери, дослідницька компетентність, педагогічні умови, модель, біологічні дисципліни, експериментальна методика.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Інтенсивне реформування галузі охорони здоров'я, її інтелектуалізація, перехід до безперервного інноваційного процесу в медицині передбачає оволодіння дослідницькою компетентністю майбутніми медичними фахівцями, що, у свою чергу, вимагає перегляду і переорієнтації змісту сучасної медичної освіти з метою підвищення її якості.

Біологічний компонент професійної підготовки майбутніх фельдшерів є найважливішою ланкою та інструментом формування як професійної, так і дослідницької компетентностей. Дослідницька діяльність як елемент фундаменталізації біологічних дисциплін передбачає володіння методами наукового пізнання й навичками їхнього використання, що передбачено метапредметними і предметними вимогами до результатів освіти та є складником загальнонаукової підготовки фахівця. Сформовані дослідницькі знання, уміння, навички, набутий початковий дослідницький досвід у біологічній площині трансформуються в дослідницьку компетентність – підґрунтя ефективної професійної діяльності сучасного фельдшера [2; 6].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... У соціологічних, психологічних, педагогічних дослідженнях закладено певні передумови вирішення проблеми формування дослідницької компетентності майбутніх фельдшерів, зокрема: психологічні аспекти дослідницької діяльності (О. Леонтьєв, А. Мазалецька, В. Мухіна, М. Подд'яков, С. Рубінштейн та ін.); механізми розвитку самостійності й активності особистості, природа і специфіка дослідницької діяльності (В. Загвазінський, О. Леонтович, О. Обухов, П. Підкасистий, О. Савенков, В. Сластьонін, Г. Щедровицький та ін.); роль науково-дослідницької діяльності як чинника підвищення якості професійної підготовки студентів (Т. Бабенко, Л. Берендяєва, Л. Бразалій, І. Губенко, І. Конєва, М. Поташник, Ю. Соляников, О. Шевченко та ін.); теоретичні засади та практико-зорієнтовані підходи до організації науково-дослідницької діяльності студентів (М. Головань, І. Зимня, І. Зязюн, Н. Кічук, М. Князян, О. Крушельницька, З. Курлянд, А. Мазалецька, В. Майборода, А. Маркова, О. Микитюк, О. Овчарук, О. Пєхота, В. Прошкін, І. Сенча, Л. Султанова, Н. Сухіна, В. Тагіров, В. Труш, Г. Цехмістрова, Л. Черняєва, М. Шашкіна та ін.). Формуванню наукових понять, дослідницьких умінь у процесі вивчення біології присвячені наукові доробки К. Задорожного, А. Мухамбетової, О. Петуніна, І. Пономарьова, С. Похлебаєва, С. Шамрай та ін. Низку досліджень останніх років присвячено проблемі розвитку й модернізації вищої медичної освіти, що відображено в роботах О. Волосовець, Ю. Вороненко, О. Гуменюк, Л. Логуш, Б. Криштопи, М. Мруги, Ю. Поляченко, І. Радзівської, Т. Темерівської, В. Шатило, Я. Кульбашної, В. Рижковського та ін. Учені по-різному характеризують дослідницьку компетентність майбутніх фахівців охорони здоров'я.

Проблема формування дослідницької компетентності майбутніх фельдшерів (фельдшер, фельдшер з медицини невідкладних станів, фельдшер санітарної освіти, фельдшер лаборант та ін.) не була предметом дослідження науковців.

Формування цілей статті... Мета статті полягала в обґрунтуванні та доведенні ефективності умов формування дослідницької компетентності майбутніх фельдшерів у процесі вивчення біологічних дисциплін

Виклад основного матеріалу дослідження... У підготовці компетентних майбутніх фельдшерів, з огляду на сучасні тенденції інноваційного розвитку медицини, фундаментальне значення мають біологічні дисципліни. Дослідження ролі та місця біологічних дисциплін у процесі професійної підготовки майбутніх фельдшерів показало їх вагомим загальноосвітнім і професійним навантаженням. Вони виступають теоретичними і практичними засадами вивчення професійних, клінічних дисциплін, а за умови актуалізації їх освітнього потенціалу забезпечують формування дослідницької компетентності майбутніх фельдшерів [3;4;5; 10].

Аналіз різних підходів до трактування досліджуваного феномена (дослідницький, компетентнісний) дав можливість розглядати дослідницьку компетентність як інтеграційне, поліфункційне особистісне утворення, що проявляється у здатності застосовувати знання, уміння, навички, способи дослідницької діяльності для вирішення стандартних і нестандартних ситуацій, творчого перетворення дійсності [1].

Аналіз наукового фонду засвідчив, що дослідницька компетентність майбутніх фельдшерів за своїм змістом і формами є важливим компонентом професійної компетентності. Дослідницьку компетентність майбутніх фельдшерів визначено як інтеграційне особистісне новоутворення, що складають базові знання методів наукового пізнання, способів дослідницької діяльності, ціннісне ставлення до неї та усвідомлена здатність до трансферу початкового дослідницького досвіду в професійну діяльність для надання якісної медичної допомоги пацієнтам [8].

Проведений контент-аналіз дав можливість систематизувати різні підходи щодо визначення структури дослідницької компетентності майбутніх фельдшерів (І. Зимня, А. Карпов, Є. Клімов, Я. Кульбашна, Є. Нікітіна, Ю. Нікітін, С. Осипова, В. Тагіров, Є. Шашенкова та ін.). Структура дослідницької компетентності майбутніх фельдшерів розглядається як сукупність стійких взаємозв'язків, взаємозалежність і взаємозумовленість між мотиваційним, прогностичним, процесуально-комунікативним та результативним компонентами, що забезпечують існування дослідницької компетентності майбутніх фельдшерів як цілісного утворення [7; 9].

Для формування дослідницької компетентності майбутніх фельдшерів у процесі вивчення біологічних дисциплін було виокремлено відповідні педагогічні умови, під якими розуміємо сукупність об'єктивних можливостей змісту, методів, форм навчання і матеріально-просторового середовища, актуалізація яких забезпечує ефективність формування дослідницької компетентності майбутніх фельдшерів у процесі вивчення біологічних дисциплін і позанавчальної проектно-дослідницької діяльності. Саморефлексія досвіду, а також урахування педагогічної природи явища, що досліджується, дозволило окреслити таку сукупність педагогічних умов: усвідомлення майбутніми фельдшерами на рівні переконань взаємозумовленості дослідницької компетентності та успішної професійної діяльності; насичення дослідницького компонента змісту біологічних дисциплін професійно спрямованими дослідницькими завданнями; занурення майбутніх фельдшерів в активну позанавчальну проектно-дослідницьку діяльність. Згідно структурно-компонентного складу дослідницької компетентності майбутніх фельдшерів визначено критерії та відповідні показники: мотиваційно-ціннісний (наявність позитивної мотивації дослідницької діяльності; наявність потреби в дослідницькій діяльності у процесі

навчання; наявність ціннісних орієнтацій у дослідницькій діяльності); когнітивний (обізнаність зі сферою дослідницької діяльності; знання методів наукового пізнання в медико-біологічній галузі; обізнаність зі сферою наукової комунікації); технологічний (здатність до аналітичної і прогностичної діяльності; здатність до організації та проведення дослідження; здатність доходити аргументованих висновків); рефлексивний (усвідомлення власної дослідницької компетентності; здатність до творчого вирішення професійних завдань; здатність до наукової комунікації). На підставі визначених критеріїв і показників схарактеризовано рівні сформованості дослідницької компетентності майбутніх фельдшерів (адаптивний, репродуктивний, евристичний).

Для визначення рівнів сформованості дослідницької компетентності майбутніх фельдшерів було розроблено і використано такий діагностувальний інструментарій: тест «Мотивація наукової діяльності» Ю. Медведєвої, Т. Огородової; карта самооцінки «Потреба в дослідницькій діяльності у процесі навчання»; діагностика ціннісних орієнтацій у кар'єрі Е. Шейна (адаптація В. Чікер, В. Вінокурова); питальник «Дослідницька діяльність медичного працівника»; тестові завдання для майбутніх фельдшерів «Методика медико-біологічних досліджень»; питальник «Наукова комунікація медичного працівника»; завдання для студентів «Аналітико-прогностична діяльність медичного працівника»; завдання «Організація біологічного спостереження / експерименту / виміру»; завдання для студентів «Висновки у дослідженні»; карта самооцінки «Оцінка дослідницької діяльності медичного працівника»; тест В. Андрєєва «Самооцінка рівня творчого потенціалу особистості»; карта самооцінки «Інтенсивність наукового спілкування»; бесіди, спостереження за діяльністю студентів під час освітнього процесу тощо.

Результати констатувального експерименту засвідчили, що сформованість дослідницької компетентності майбутніх фельдшерів розподілилась у такий спосіб: евристичний рівень був у 1,56% студентів ЕГ і 0,82% – КГ, репродуктивний – у 17,19% ЕГ і 16,39% – КГ, адаптивний рівень засвідчили 81,25% майбутніх фельдшерів ЕГ і 82,79% – КГ.

На формувальному етапі педагогічного експерименту розроблено модель формування дослідницької компетентності майбутніх фельдшерів у процесі вивчення біологічних дисциплін, яка розглядається як загальна схема процесу формування, що відображає основні складники, їхню послідовність та підпорядкованість. Йдеться про: цільовий блок, що містить мету, науково-педагогічні підходи та принципи; змістовий блок, який утворили біологічні дисципліни, дослідницька, проектно-дослідницька діяльність майбутніх фельдшерів і практика; організаційно-технологічний блок, що містить педагогічні умови, методи, засоби, форми, етапи формування (орієнтаційний, квазіпрофесійний, оцінний); результативний блок, що містить компоненти та критерії їх виміру, рівні сформованості дослідницької компетентності та результат – позитивна динаміка сформованості дослідницької компетентності майбутніх фельдшерів у процесі вивчення біологічних дисциплін (див. рис.).

На підставі теоретичного дослідження й одержаних результатів було розроблено і втілено експериментальну методику поетапного формування дослідницької компетентності майбутніх фельдшерів у процесі вивчення біологічних дисциплін. Запропонована методика передбачала реалізацію всіх визначених педагогічних умов на кожному з етапів, оскільки вони є взаємопов'язаними і взаємозумовленими, а тому комплексно впливали на формування дослідницької компетентності майбутніх фельдшерів. «Прив'язка» педагогічної умови до певного етапу формування дослідницької компетентності майбутніх фельдшерів була умовною й увага зверталася на реалізацію тієї чи тієї педагогічної умови не за принципом значущості, а за логікою процесу формування дослідницької компетентності майбутніх фельдшерів.

Так, на орієнтаційному етапі акцентувалося на реалізації педагогічної умови – насичення дослідницького компонента змісту біологічних дисциплін дослідницькими завданнями професійного спрямування. На цьому етапі було задіяно експериментальний матеріал, що систематизував та актуалізував дослідницький складник навчальної дисципліни «Біологія». Було використано інтерактивні методи навчання: пошуковий, дослідницький, проектний, ігровий, кейс-метод. Формами організації навчання виступили лекції, семінари-дискусії, дослідницькі практичні та лабораторні заняття, екскурсія, конкурс санітарно-просвітницьких міні-проектів, що забезпечило формування у студентів уміння застосовувати наукові та прикладні поняття на практиці. У ході дослідницьких занять майбутні фельдшери опановували методи: робота з джерелами інформації, спостереження, дослід, експеримент. Студенти здійснювали самостійні спостереження і вимірювання, виконували завдання і вправи з метою формування різноаспектного бачення проблеми. Майбутні фельдшери вирішували дослідницькі завдання типу: «Чому число комбінацій генів дискретно? Якщо припустити, що набір генів дискретний, як можна спрогнозувати ситуацію?», «Спрогнозуйте розвиток технологій штучного запліднення людини» тощо. Майбутні фельдшери цілеспрямовано вчилися характеризувати основні методи селекції рослин і тварин, вирішували завдання щодо опанування закономірностей спадковості та мінливості організмів, вчилися визначати поняття, виконували завдання на узагальнення, класифікацію біологічних об'єктів і явищ за ознаками. У навчальному процесі застосовувалися кросворди як вправа у визначенні понять. Студенти опановували організацію експерименту – найважливішого дослідницького методу. У ході навчальної екскурсії до лабораторії біотехнології одного з наукових центрів, майбутні фельдшери на практиці ознайомилися з експериментальною технологією

розмноження культури *in vitro*. Студенти виконували нескладні міні-проекти різної проблематики при послідовному вивченні тем у межах розділів, у яких досліджували склад і структуру живої системи будь-якого рівня, її основні властивості та їх матеріальні основи, а також внутрішні та зовнішні зв'язки системи (стан питної води, стан пляжів, вплив паркових зон на рівень забруднення повітря міста, проблема стерилізації бродячих собак і котів тощо). Від майбутніх фельдшерів вимагалось: визначити мету дослідження, актуальність, рівень дослідженості проблеми, послідовність у викладенні отриманих результатів, відповідність висновків цілям, завданням, гіпотезі дослідження, їх лаконічність. Такі творчі завдання дозволили сформувати вміння елементарної науково-дослідницької роботи під керівництвом викладача. По завершенні було організовано конкурс міні-проектів студентів-першокурсників. Проведений квест «Із сивої давнини...» актуалізував критичне мислення студентів, уміння здійснювати порівняльний аналіз, класифікувати інформацію, вести діалог тощо.

На квазіпрофесійному етапі акцентувалося на реалізації педагогічної умови – занурення майбутніх фельдшерів в активну проектно-дослідницьку позанавчальну діяльність. На цьому етапі було втілено розроблений експериментальний матеріал, що систематизував та актуалізував дослідницький складник навчальної дисципліни «Медична біологія», студентського олімпіадного руху, конкурсів, дослідницьких і санітарно-просвітницьких проектів, гуртка «Біолог», науково-практичних семінарів, студентських конференцій. Мета цього етапу полягала у формуванні здатності використовувати творчий підхід до розроблення нових оригінальних ідей і методів, методики проведення дослідження, оброблення результатів із застосуванням інформаційних технологій і технічних засобів. На цьому етапі було використано інтерактивні методи навчання: диспут, кейс-метод, проектний метод, ігровий, що сприяли творчій активності майбутніх фельдшерів. При визначенні навчальних цілей дисципліни «Медична біологія» враховано, що вона базувалася на сформованому досвіді дослідницької діяльності, її цілями виступили: спрямувати набуті дослідницькі знання та вміння у площину професійного використання у власній дослідницькій діяльності; оволодіти основним біологічним апаратом, необхідним для дослідження медико-біологічних об'єктів і явищ; сформувати обізнаність у новітніх фахових знаннях у галузі медичної біології. На дослідницьких заняттях вирішувалися такі завдання: сформувати здатність вибирати і використовувати відповідне обладнання, обґрунтовано визначати інструменти та методи дослідження; здатність поєднувати теорію і практику для вирішення медико-біологічних дослідницьких завдань; розуміння можливостей і обмежень дослідницьких методик і методів. У навчальному процесі активно використовували кейси, де дослідження виступало своєрідним інструментом вирішення порушеної медико-біологічної проблеми (кейс «Загроза поширення кліщового вірусного енцефаліту» тощо). Медико-біологічні олімпіади різного рівня створили умови для демонстрації результатів навчально-дослідницької діяльності майбутніх фельдшерів, сприяли науковій комунікації. Цілеспрямоване формування здатності до наукової комунікації вирішував тренінг «Публічний виступ», що забезпечував формування навичок публічного виступу.

У процесі виконання санітарно-просвітницьких проектів, студенти повинні були: визначати проблему, завдання дослідження, висувати гіпотезу їх вирішення, добирати відповідні методи дослідження, оформлювати результати, здійснювати їх аналіз і корекцію. Студенти працювали над проектами: «Це повинен знати кожен!», «Туберкульоз серед нас!», «Генетика і ми» тощо. За результатами дослідження майбутні фельдшери розробляли санітарно-просвітницькі пам'ятки, випускали газету, інформаційні листівки, буклети для населення різної категорії (школярі, студенти, ВІЧ-інфіковані, вагітні жінки).

Квазіпрофесійний етап було зорієнтовано на елементарну науково-дослідницьку діяльність під керівництвом викладача, яка здійснювалася в межах гуртка «Біолог». Завданнями, що вирішувалися були такі: розвиток світогляду і наукової ерудиції майбутніх фельдшерів; ознайомлення студентів зі станом розроблення наукових проблем у галузі медицини; розвиток здатності до трансферу набутих знань у практичну діяльність тощо. Студенти-гуртківці виконували крос-дослідження (комплексне, перехресне, пришвидшене) та експрес-дослідження («Вплив на здоров'я студентів чинників, наявних у навчальних корпусах. Аналіз комплексу заходів щодо створення оптимального середовища життєдіяльності», «Причини невідвідувань занять студентами», «Індустрія здоров'я в Ізраїлі й Одещині: порівняльний аналіз», «Алергічні реакції серед студентів м. Одеси» тощо). У межах співпраці з Одеським національним медичним університетом і клінічними базами практики було організовано стажування старшокурсників – авторів дослідницької роботи з теми «Причини швидкого розповсюдження туберкульозу на Одещині», що створило умови для індивідуалізації наукової діяльності студентів. У межах наукової теми гуртківцями проведено дослідження «Вивчення впливу різних чинників на показники захворюваності на туберкульоз дітей шкільного віку». Результати доповідалися на студентських науково-практичних семінарах, конференціях. На квазіпрофесійному етапі відбувся професійний конкурс «Фельдшер – організатор санітарно-просвітницької роботи», заключний етап якого проходив у форматі круглого столу з презентацією й обговоренням санітарно-просвітницьких проектів, що сприяло формуванню вміння вести бесіду, брати участь у предметних дискусіях з актуальних медико-біологічних проблем. Все це дозволило реалізувати професійні та соціальні контексти майбутньої професії, більш результативно формувати навички творчої індивідуальної та колективної роботи, наукової комунікації. Квазіпрофесійний етап передбачав

усвідомлення значущості, прийняття майбутніми фельдшерами дослідницької компетентності як однієї з умов конкурентоспроможності сучасного фахівця через реалізацію дослідницької діяльності професійного спрямування в процесі не лише вивчення медичної біології, а й в активній позанавчальній проектно-дослідницькій діяльності.

На оцінному етапі було реалізовано педагогічну умову – усвідомлення майбутніми фельдшерами на рівні переконань взаємозумовленості дослідницької компетентності та успішної професійної діяльності. Досягнення мети цього етапу полягало в допомозі майбутнім фельдшерам усвідомити взаємозумовленість дослідницької компетентності та успішної професійної діяльності, в наданні студентам можливості самостійно втілювати дослідницький пошук у професійну діяльність, в ініціюванні рефлексії студентів. Знання та практичні навички, набуті при виконанні дослідницьких медико-біологічних завдань, дозволили на цьому етапі вирішувати клінічні дослідницькі завдання в процесі вивчення клінічних дисциплін, виробничої та переддипломної практик майбутніх фельдшерів. При підготовці до клінічного дослідження від майбутніх фельдшерів вимагалось: здійснити глибокий аналіз інформації щодо стану питання, порівняльну характеристику методів дослідження, аналіз їх переваг, недоліків і вибір методу дослідження. У ході переддипломної практики майбутні фельдшери провели дослідження пацієнтів терапевтичного відділення з метою вивчення їхньої коморбідності, переваг у харчуванні, діагностику дефіциту магнію, оцінку нутритивного статусу, тривожності та депресії. Дослідження пацієнтів спонукало студентів до усвідомлення взаємозумовленості дослідницької компетентності й успішної професійної діяльності майбутніх фельдшерів. Оцінний етап передбачав накопичення та рефлексію досвіду в професійній сфері, пов'язаного з усвідомленням дослідницьких дій, виконаних на попередніх етапах, виявлення помилок і встановлення причин, що ставали на заваді досягнення мети. Провідними методами навчання на цьому етапі виступили: пошуковий, дослідницький, бесіда, а формами – практика, самостійна робота, індивідуальна консультація.

По завершенні формувального етапу експерименту було проведено порівняльне прикінцеве обстеження щодо рівнів сформованості дослідницької компетентності майбутніх фельдшерів у процесі вивчення біологічних дисциплін в ЕГ і КГ, результати якого подано в табл.1.

Таблиця 1

Порівняльні результати рівнів сформованості дослідницької компетентності майбутніх фельдшерів у процесі вивчення біологічних дисциплін на констатувальному і прикінцевому етапах експерименту

Групи	Етапи	Евристичний рівень		Репродуктивний рівень		Адаптивний рівень	
		абс	%	абс	%	абс	%
ЕГ	констат.	2	1,56	22	17,19	104	81,25
	прикінц.	28	21,87	71	55,47	29	22,66
КГ	констат.	1	0,82	20	16,39	101	82,79
	прикінц.	12	9,84	44	36,06	66	54,10

Як видно із таблиці, на прикінцевому етапі експериментального дослідження евристичного рівня сформованості дослідницької компетентності досягли 21,87% студентів ЕГ (було 1,56%) і 9,87% – КГ (було 0,82%); на репродуктивному рівні виявилось 55,47 % майбутніх фельдшерів ЕГ (було 17,19%) і 36, 06% – КГ (було 16,39%); на адаптивному залишилося 22,66% респондентів ЕГ (було 81,25%) і 54,10% – КГ (було 82,79%).

Зміни, що відбулися в динаміці рівнів сформованості дослідницької компетентності майбутніх фельдшерів у процесі вивчення біологічних дисциплін ЕГ виявилися статистично значущими, що підтверджено значенням медіанного критерію, на відміну від результатів КГ. Розрахований медіанний критерій більший критичного значення ($21,64447 > 3,84146$), що доводить ефективність задіяних педагогічних умов формування дослідницької компетентності майбутніх фельдшерів у процесі вивчення біологічних дисциплін і розроблених, з урахуванням цих умов, моделі й експериментальної методики їх реалізації.

Висновки... Таким чином, прикінцевий етап експерименту засвідчив, що на 20,31% збільшилася кількість студентів ЕГ з евристичним рівнем сформованості дослідницької компетентності (у КГ на 9,02%); на 38,28% – із репродуктивним рівнем (у КГ – на 19,67%); на 58,59% зменшився показник адаптивного рівня в ЕГ (у КГ – на 28,69%). Статистична обробка отриманих кількісних результатів діагностування рівнів сформованості дослідницької компетентності майбутніх фельдшерів із застосуванням медіанного критерію довела статистичну значущість позитивних зрушень шляхом упровадження запропонованих педагогічних умов, моделі та експериментальної методики їх реалізації.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми формування дослідницької компетентності майбутніх фельдшерів. Перспективу подальших досліджень убачаємо у комплексному вивченні індивідуально-

психологічних факторів, закономірностей та особливостей формування дослідницької компетентності майбутніх фельдшерів як у процесі фахової підготовки, так і в системі безперервної освіти.

Використана література:

1. Алексеев Н. Г. Концепция развития исследовательской деятельности учащихся / Н. Г. Алексеев, А. В. Леонтович, А. С. Обухов и др. // Исследовательская работа школьников. – 2002. – № 1. – С. 24-33.
2. Бабенко Т. П. Дослідницька діяльність студентів у контексті реформування медичної освіти / Т. П. Бабенко // Вища освіта в медсестринстві : проблеми і перспективи : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Житомир, 2012. – С.18-20.
3. Билибин А. Ф. О клиническом мышлении / А. Ф. Билибин, Р. А. Царегородцев. – М. : Медицина, 1973. – 168 с.
4. Борискова И. В. Формирование клинического мышления у студентов медицинского колледжа на основе их учебно-исследовательской деятельности : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 /И. В. Борискова. – Краснодар, 2006. – 145 с.
5. Губенко І. Я. Розвиток наукових досліджень в медсестринстві як основа вдосконалення сестринської допомоги / І. Я. Губенко, Л. П. Бразалій, О. І. Шевченко // Головна медична сестра. – 2009. – №8. – С. 59-61.
6. Єчина Ю. С. Науково-дослідницька діяльність студентів як підґрунтя науково-технічного розвитку / Ю. С. Єчина // Вісник КНУТД. – 2012. – № 5. – С. 341-347.
7. Каплий Е. С. Учебно-исследовательская компетентность студентов медицинского колледжа [Электронный ресурс] / Е. С. Каплий // Гуманитарные научные исследования. – 2015. – № 11. – Режим доступа : [http : human.snauka.ru/2015/11/13178](http://human.snauka.ru/2015/11/13178)
8. Кравченко Ю. М. Проблеми організації науково-дослідної діяльності студентів у вузі /Ю. М. Кравченко// Проблеми освіти. – 2010. – №63. – С. 62-63.
9. Кульбашна Я. А. Формування науково-дослідної компетентності у майбутніх стоматологів/Я. А. Кульбашна// Зб. наук. пр. Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, Благод. фонд ім. Антона Макаренка. – Київ : Едельвейс, 2013. Випуск 3. – С. 109-116.
10. Луд Н. Г. Учебно-исследовательская работа студентов в медицинском вузе / Н. Г. Луд, А. П. Солодков, Н. С. Гурина та ін. // Вестник Витебского государственного медицинского университета. – 2006. – Т.5. – №1. – С. 114-121.

Мосейчук А. Р.

ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ БУДУЩИХ ФЕЛЬДШЕРОВ И ПУТИ ЕЕ ФОРМИРОВАНИЯ

В статье рассматривается проблема формирования исследовательской компетентности будущих фельдшеров; определена структура этой компетентности, педагогические условия ее формирования (осознание на уровне убеждений взаимообусловленности исследовательской компетентности и успешной профессиональной деятельности; насыщения исследовательского компонента содержания биологических дисциплин исследовательскими задачами профессионального направления; погружения будущих фельдшеров в активную внеучебную проектно-исследовательскую деятельность). Представлено содержание экспериментальной методики и результаты ее апробации.

Ключевые слова: *будущие фельдшеры, исследовательская компетентность, педагогические условия, модель, биологические дисциплины, экспериментальная методика.*

Moseichuk A.R.

RESEARCH COMPETENCE OF FUTURE FELDSHERS AND WAYS OF ITS FORMATION

The article deals with the problem of formation of research competence of future feldshers. The research competence of future feldshers is characterized; its structure is determined with the allocation of motivational, prognostic, procedural-communicative and productive components. The level of formation of research competence of future feldshers (adaptive, reproductive, and heuristic) is presented.

The pedagogical conditions for forming the research competence of future feldshers in the process of studying biological disciplines (awareness of future paramedics at the level of convictions of interdependence of research competence and successful professional activity, enrichment of the experimental component of the contents of biological disciplines with research tasks of professional direction, immersion of future feldshers into active non-academic research and development activities) are formed.

The model of forming the research competence of future feldshers during studying biological disciplines, consisting of the target block, which contains the purpose, scientific and pedagogical approaches, and principles; content block (biological discipline, research, design and research, production, pre-diploma practice); organizational-technological block, which involves the implementation of pedagogical conditions, methods, forms, means of training, contains the stages of formation of research competence of future feldshers (orientational, quasi-professional, appraisal); the effective block that constitutes the components, criteria for their measurement, the level of formation of the research competence of future feldshers is formed. The content of the experimental methodology is provided with the research tasks of the professional direction, a textbook for practical and laboratory work on discipline "Biology", diverse extra-curricular activities (circular, competition, Olympiad, sanitary-educational), different types of practices. The results of approbation of the experimental method are presented.

Key words: *future feldshers, research competence, pedagogical conditions, model, biological disciplines, experimental method.*

Подано до редакції 08.12.2018.